

Dökümantasyon

Mikrofilm ve Mikrokartlar Yeni Bir Dökümantasyon Tekniği

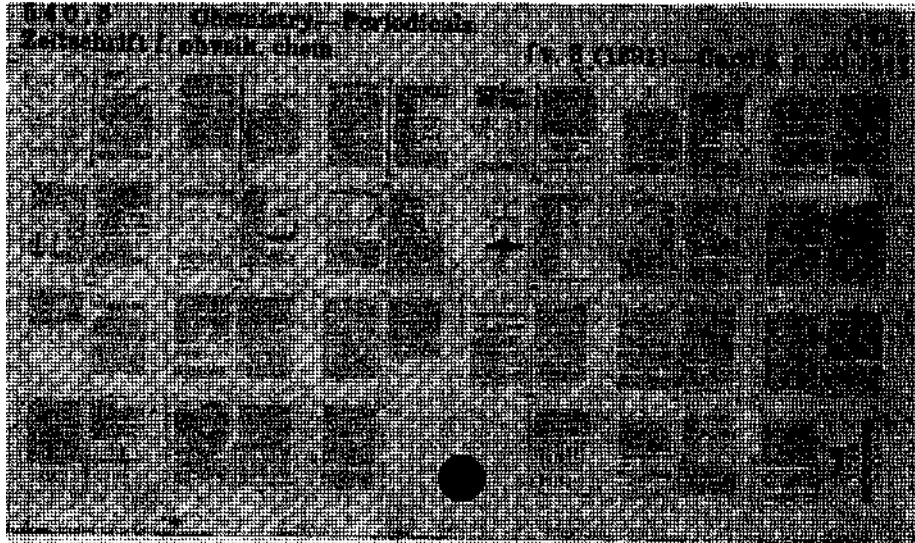
Derleyen : Dr. RECEP EGEMEN

Harp yılları içinde uzak cephelerle cephe gerileri arasında taşınmakla önü alınamıyan milyonlarla mektupların sürat ve emniyetle naklini sağlamak maksadiyle, çok az yer tuttuğu kadar gayet hafif olan Mikrofilm reprodüksiyonu tekniği gelişmiş, ve bu teknik derhal her çeşit evrak, dergi kitap ve raporların nakil ve muhafazasında tatbik mevkiine konmuştu. Mikrofilm tekniği az zamanda o derece gelişti ki bunun görülen faydalarına binaen bugün bundan vazgeçmek şöyle dursun daha da geliştirilerek tatbikine her çeşit teksir ve yayın işlerine teşmil edilmektedir. Bu teknik 1944 de doküman ve kitapların teksir ve hıfzı için daha amelî bir hale getirilerek, ilk defa Fremont Rider tarafından yazılan «Araştırıcı ve Araştırma Müesseseleri Kütüphanelerinin Geleceği» (*) adlı ve bugün artık şöhret kazanan eserinde en*

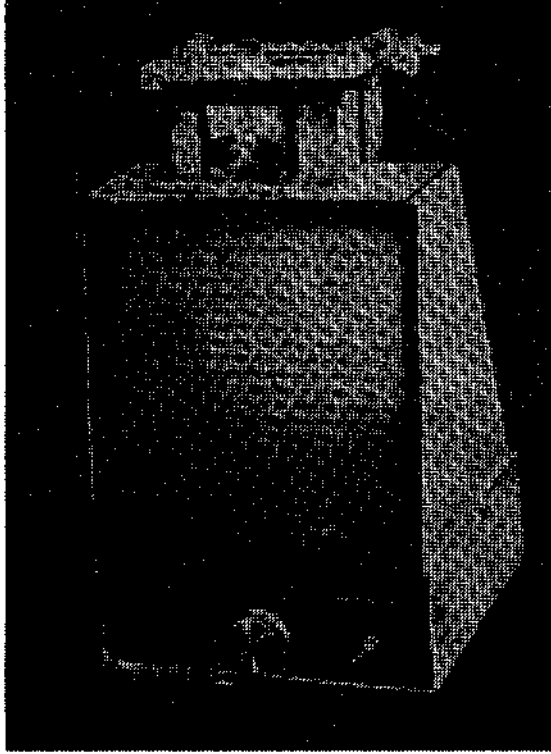
geniş tatbikatını Mikrokart usulünde kazanmış bulunmaktadır.

Mikrokart'lar alelade kütüphane katalog kartları cesametinde (yani: 3x5 veya 7.5x12.5 sm. ebadında) olup bir tarafına fotoğrafla küçültülerek (takriben1/20 nisbetinde) kopya edilen kitabın cesametine göre 50 - 100 sahifelik bir kitap, mecmua veya rapor, sahifelerinin taakup sırasına göre, soldan şağa doğru, filme ve dolayısıyle Mikrokart'a alınır. Fazla küçültüldüğu için gözle görülemez bir hal alan bu mikrofotoğrafın yani Mikrokart'ın tekrar vazih olarak görülebilmesi ve okunabilmesi için yemden büyütülmesi icabeder. Ancak alınan mikrofotonun veya Mikrokart'ın üst kenarına kitap veya manüskrinin başlığı, tabiî cesamette elle veya yazı makinesiyle yazılır ve Kardex'de kolayca okunarak müellifine veya konusuna göre tasnifi ve yerinin bulunması sağlanmış olur.

Mikrokart'ların tabı için özel Mikrofilm fotoğraf cihazları kullanıldığı gibi bunların okunabilmesini temiri edecek

*Şek. 1. 46 sayfalık bir metnin mikrokart haline
irca edildiği şekli.*

Şek. 2. Yeni model Mikrokart okuma cihazı.

olan büyütme (agrandisman) cihazları vardır ki bunlara «Okuma ekranı» denir. Okuma ekranları nisbeten ucuz, basit elektrik lâmbalı ve büyütücü adeveleri haiz buzlu cam şasilerinden ibaret cihazlardır. Okuma ekranında Mikrokart'ın ufak bir kısmı şakulîye yakın bir vaziyette bulunan opak (buzlu) camdan ibaret ekran üzerine büyütülerek aksettirilir. Hayalin ayarı bir merkezî düğme ile, netliği ise diğer bir yan düğme ile yapılır. Ortadaki düğmeyi sağa - sola doğru çevirince Mikrokart'taki sayfeleri ekran üzerinde aşağı - yukarı doğru hareket ettirir; aynı düğmeyi sağa - sola doğru itip oynatınca hayali ekran üzerinde sağa-sola doğru kımıldar. Böylelikle bir el iki buuttaki hareketleri ayarlayan düğmeyi, diğer el de yan düğme ile hayalin netliğini ayarlar. Ekranda tecessüm eden hayalin okunması normal ışıklı bir odada yapılabilirse de hafifce aydınlatılmış olan loş bir odada okuma daha az yorucu olur.

Mikrokart'ların Mikrofilm'e nisbette faydaları, daha az yer kaplamaları, daha kolaylıkla tasnif ve muhafaza olunmaları, ve arandıklarında süratle bulunabilmeleridir. Kütüphane ve arşivlerde yer darlığı bunların inkişafına sed çeken en başlıca engeldir. Bu mani de böylelikle kökünden bertaraf edilmiş olur.

Mikrokart sisteminin diğer avantajları şöylece hülâsa edilebilir:

a) Bu sistemle derlenmiş olan bir kütüphane veya arşiv çok az yer tutar ve gayet portatiftir (meselâ 1000 kitaplık bir kütüphane bir çekmece gözüne sığdırılabilir ve bir küçük çanta halinde her yere götürülebilir).

b) Orijinali tükenmiş veya satın alınamıyacak derecede pahalı olan değerli ve nadir eserlerin kopyaları ko-

laylık ve süratle yapılabilir. Bu arada ancak sayılı bir kaç kütüphanede mevcudu kalan paleontolojik, jeolojik veya jeofizik literatürün reproduksiyonları az masrafla elde olunabilir.

c) Sahaya veya kamplara taşınması mümkün olmıyan veya külfetli olan eserlerin Mikrokart'ları ile bir okuma ekranının Jeolog, Prospektör veya Mühendis tarafından birlikte taşınması kolaylıkla mümkündür.

d) Nihayet, en esaslı bir avantaj da, ancak mahdut miktardaki büyük kütüphanelere münhasır kalan teknik literatür ve koleksiyonların, Mikrokart yapmağa ve okumaya mahsus, teçhizat malik olan her röşerş müessesesinin temin edebileceği imkânı sağlaması keyfiyetidir. Esaslı ve mükemmel dokümantasyona sahip olmıyan araştırma müesseselerinin verimli çalışmaları bedihî olmakla, Mikrokart sisteminin çok esaslı bir teknik eksikliği karşılamak durumuna gelmiş olduğunda artık şüphe kalmamıştır.

Bu bakımlardan Mikrokart usulü halen Amerika'da modern teçhizatlı her ilmî teknik müessesede tatbik edilmeğe başlanan bir ilmî dokümantasyon vasıtası haline gelmiş bulunmaktadır. Bu meyanda olarak Enstitü, Üniversite ve Şehir Kütüphanelerinde bu usulün tatbikine doğru gidilmektedir. Bu itibarla Enstitümüzün de gerek Amerika'da Mikrokart usulünün tatbikattaki inkişafı ile meşgul olan Kütüphaneciler Kooperatifinin organı (The Microcard Committee, Middletown, Connecticut), gerek metod ve gerekse teçhizat bakımından mütemmim bilgileri, ilgililere sağlamaktadır. Ayrıca, halen satışa çıkarılmış bulunan Mikrokart okuma ekranları da (The Microcard Library, Inc. La Crosse, Wisconsin) adresindeki firmadan alınabilmektedir.